



# Anmeldelse

Carte Blanche og Viborg Katedralskole:  
Tomrum – i mørket

# Carte Blanche og Viborg Katedralskole: Tomrum – i mørket

Ting, tid og tilblivelse

*Teateranmeldelse af Thomas Rosendal Nielsen*

Carte Blancches sans for universets største og mindste paradokser har i installationsforestillingen *Tomrum* på Viborg Katedralskole fået form af et rum, der er alt andet end tomt.

Det er tingenes fylde, livets usandsynlighed og tilblivelsens mirakel, ganske abstrakte størrelser, som både konkret og metaforisk træder frem foran os – eller mellem os, eller i os – i den opdagelsesdramaturgi, som Carte Blanche har skabt sammen med gymnasieelever og -lærere på Viborg Katedralskole. Installationen flyder over med kærlighed til viden, og trods de pædagogiske dagsordner og udfordringer, der uden tvivl er på spil i sådan en kunstnerisk intervention, er der ikke meget skoleprojekt over det; formen er raffineret, og tråden til Carte Blancches tidligere arbejde er helt klar. Det er en forestilling, der vil *til sagen*, åbne vores erfaring, orientere den i retning af livets og universets mest fundamentale spørgsmål, føre os igennem kalejdoskopiske variationer over mulige svar og lade os begribe det væsentlige i sin mest udtømmelige sanselighed. Nogen vil måske genkende det her som Husserlske slogans, og forestillingen kan netop ses som en form for praktiseret fænomenologi. Der er dog ingen eksplicite referencer til filosofiske skoler her, og de ville givetvis også være overflødige eller ligefrem i vejen, så lad os sætte dem i parentes indtil videre.

Gæsten modtages i Hack Kampmann nyklassicistiske og imponante skolebygning, aflægger sine sko, sin telefon og sine tunge tanker udenfor i dertil indrettede æsker af passende størrelse og famler sig derefter igennem en snæver passage af røde tæpper ind i selve vidunderkammeret. Festsalen med sine spejle, korinthiske søjler og hvælvede

lofter er næsten mørklagt. En afdæmpet vals blander sig med en fjern truende rumlen og spredte lavmælte stemmer. En parfumeret duft og fornemmelsen af opmærksomme kroppe i rolig bevægelse møder én, mens bevidstheden langsomt begynder at skabe orden i det omgivende rum. Salen virker på samme tid uafgrænset som nattehimlen og lukket som en hemmelig privat klub. Rundt omkring i mørket stråler montrer, flasker og andre objekter oplyst af små lamper. En mere tæt klynge af objekter og mennesker sværmer rundt i den fjerne ende. I den anden, ved indgangen, spredte sækkestole med henslængte gæster iført hovedtelefoner, diodestjerner ophængt i en lysekroner, en hævet blank overflade spejler lyset som nattehimlen i det sorte vand.

## Alt ud af intet

Der er en meditativ rastløshed over rummet, og jeg sætter mig først ned i en af sækkestolene for at tage stemningen og rummet til mig, før jeg går på opdagelse i raritetskabinettet eller eksperimentariet, eller hvad det nu er. Performerne – genkendelige pga. deres hvide kostumer – genner dog snart efter gæsterne sammen på sækkestolene i den mest åbne del af salen, hvor fortælleren (Marga Socias) leder vores forestillingsevne tilbage til tomrummet før universets begyndelse, eller til det punkt, der som begyndelse udgør universets absolutte grænse. Hun funderer over spændet mellem denne tomme suspension, og det mangfoldige levende kaos, der omslutter os, og som vi hvirvler rundt i. Alt ud af intet, creatio ex nihilo. Hendes intime og stilfærdige fortælling, understøttet af poetiske projektioner på væggen

bag hende, afbrydes brat af en anden performer (Anika Barkan), der bag gæsterne råber som en anden cirkusdirektør og hiver en stor, hvid bylt fyldt med metalobjekter ned på gulvet, breder bylten ud og igangsætter en fælles, støjende leg med at konstruere tårne og landskaber ud af stumperne.

Sekvensen udspænder installationens tematik og drivende fascination: kontrasten mellem det uendelige, ubegribelige univers, hvor vi ubetydelige væsner bliver til som intet ud af alting, og det larmende, materielle nærvær, hvori vi selv indtager rollen som formgivere og opdagere. Sekvensen kommer igen en time til halvanden senere og udgør således det dybe pulsslag i installationens cirkulære dramaturgi. Og så er begge situationer i sekvensen også eksempler på tilbagevendende greb i Carte Blanches repertoire af kunstneriske greb: både Marga Socias teknik med intime fortællinger i grupper og legen omkring kollektiv samskabelse – og flere andre greb – er blevet udviklet gennem mange variationer i Carte Blanche og co.'s arbejde.

Denne samlende begivenhed går i opløsning, og gæsterne spredes igen ud i rummet for at opleve de små installationer i installationen. Mange steder er der hovedtelefoner ved monterne, der guider gæstens forestillingsevne i mødet med objekterne. Det er fortrinsvis naturvidenskabelige fænomener: konkrete og manifesterede såsom dyreknogler, abstrakte og interaktive såsom mønster skabt i samspillet mellem lys, sand og menneskefinger. Der er glas og flasker med aromatiske og kulørte væsker. Og der er tekniske metaforer, såsom lyden af stjerner optaget med asteroseismologiske måleinstrumenter! Nogle af installationerne er bemandede, som en montre med billeder af mennesker fra det 20. århundrede, hvor samme Marga Socias samler en lille gruppe gæster. Med et af billederne i hånden, angiveligt af hendes oldemor, illustrerer hun det usandsynlige i, at den kæde af liv, der har ført til vores egen individuelle eksistens, ikke er blevet brudt.

Hun fortæller en historie om sin mormor (tror jeg), der som barn havde ansvar for at passe får, og som – hvis ikke det havde været for en mærkelig blanding af oldemors intuition og tilfældigheder – var omkommet i en kløft i bjergene.

### Tomrummet findes

Jeg sætter mig ned ved et bord, hvor en performer (Sara Topsøe-Jensen) er i gang med at vende nogle runde hvide papskiver med sort skrift fra en høj stabel ud på bordet, mens hun lyser på den enkelte skive med en lille lommelygte. Teksten på skiverne udfolder et digt: "Bjergene findes", læser jeg, og bordet beskriver snart en helt række af naturobjekter der findes, fra sten til galakser. Den ene skive efter den anden fejrer det værende, som i Inger Christensens alfabetdigt. "Du findes" siger digtet, og peger på det særlige værende, som forholder sig til sin egen væren. "Tomrummet findes" siger digtet og peger både på installationen selv, på Marga Socias' fortælling om begyndelsen som universets absolutte grænse, og på det paradoks som installationen hele tiden cirkler om: enheden mellem alt og intet, grænsen mellem ophøret og tilblivelsen. Det usandsynlige og vidunderlige i, at noget overhovedet er og bliver til.

Konceptet er på den måde båret af en ganske konsistent tankegang, som igen og igen tager form som en fascination over naturens, eksistensens og videnskabens vidunder. En tanke, som søger oprindelsen i den forstand, som filosofen Husserl pegede på *geometriens oprindelse* i den levende erfaring af geometriens sandhed, og som fejrer det værendes *tidslighed* i den forstand, som Husserls arvtager Heidegger søgte efter at forstå det værendes *væren*. Forestillingens tanke er med andre ord fænomenologi i praksis, selvom den ikke har brug for at navngive sig selv på den måde. Fænomenologien er en mere eller mindre eksplicit impuls i en

stor del af det efterhånden ret sprudlende og mangfoldige landskab af sensoriske eller *immersive* installationsforestillinger, vi ser i dag. Ofte er det dog fejringen – nogle gange ligefrem fetiseringen – af kroppen og det intersubjektive nærvær, der er kernen i den fænomenologiske impuls, men i *Tomrum* er det ikke rationalitetskritikken, men vidensbegæret, der får luft under vingerne.

Midt i al denne erfaring af tid og tidslighed i alle mulige abstrakte og konkrete former, går det op for mig, at jeg selv har tabt tidsfornemmelsen. Det vil sige, min tidsfornemmelse vender med ét tilbage, da performerne genner os tilbage mod den åbne del af rummet, og Marga Socias begynder sin fortælling om begyndelsen igen. Mæt af indtryk, men vel vidende at denne lille verden rummer møder og opdagelser til mange flere timers udforskning, lister jeg mig ud af udgangsslusen og tilbage til det blege lys og den overfyldte, jævne tidslighed udenfor.

## Fakta

*Performere: Sarah John, Sara Topsøe-Jensen, Anika Barkan, Marga Socias, Raphael Mars.*

*Tekniker: Karsten Nisbeth.*

*Kostumer: Betina Herløv Møller.*

*Forestillingen blev skabt i samarbejde med lærere og elever på Viborg Katedralskole og spillede 21. november til 1. december 2018 i Viborg samt på CPH-stage 2019.*

*Carte Blanches forestillinger stiller spørgsmål til os selv og den verden, vi bevæger os i. Spørgsmålene er et redskab for den kunstneriske undersøgelse, og forestillingernes temaer tager altid udgangspunkt i det sted og den kontekst de bliver sat ind i ([cblanche.dk/om-carte-blanche/](http://cblanche.dk/om-carte-blanche/)).*

---

## Thomas Rosendal Nielsen,

f. 1981, ph.d., lektor ved Afdeling for Dramaturgi og Musikvidenskab, Aarhus Universitet, fast redaktionsmedlem på Peripeti. Har været følgeforsker på flere af Carte Blanches projekter siden 2011.

---